

13.6.2014

STM/104/2014

Jakelussa mainituille

Viite

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO SOSIAALITURVAN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAVUODESTA 2013

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta vuodelta 2013 ja niistä toimenpiteistä, joihin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annettu toimintakertomus, 23.4.2014 annettu tilintarkastuskertomus ja muut selvitykset antavat aiheita.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on erityistuomioistuimeen rinnastettava sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin. Sen toiminnasta säädetään sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1299/2006). Lautakunnan tehtävänä on kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden edistäminen tuottamalla oikeudenmukaisen, yhdenmukaisen ja perustellun päätöksen kohdullisessa ajassa kansalaiselle, joka on tyytymätön Kansaneläkelaitoksen tekemään päätökseen. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ei ole muutoksenhakuelin opintotukea ja työttömyysturvaa koskevis-
sa asioissa. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön kirjanpito-
yksikköön ja sen tilinpäätös raportoidaan osana ministeriön tilinpäätöstä.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuonna 2013 tavoitteena oli 23 000 asian käsittelyminen ja koko vuoden keskimääräisen käsittelyajan lyhentäminen seitsemään kuukauteen. Valitusten käsittelyaika on ollut vuonna 2013 keskimäärin 8,3 kuukautta. Tavoite keskimääräisestä 7 kuukauden käsittelyajasta saavutettiin melko hyvin. Toimintavuonna ratkaisumäärälle asetettu tavoite ylitettiin (101 %) lautakunnan ratkaistessa yhteensä 23 339 valitusasiaa. Ratkaisumäärätavoitteen osalta toiminta tehostui, kun edellisenä vuonna tulostavoitteesta toteutui vain 98 prosenttia.

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika laski edellisen vuoden 9,7 kuukaudesta (296 päivää) 8,3 kuukauteen (256 päivää). Vuonna 2013 sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ratkaisi vuonna aiempien vuosien tavoin enemmän valitusasioita kuin samanaikaisesti tuli vireille. Vanhaa ruuhkaa purettiin toimintavuonna noin 2 400 asialla. Vuosien 2009 – 2013 aikana ruuhkaa on purettu yhteensä noin 17 700 asialla ja vuonna 2014 ruuhkaa arvioidaan vielä purettavan noin 2 000 asialla. Hyvästä kehityksestä huolimatta lautakunnan käsittelemien asioiden valitusajat ovat edelleen pitkiä. Tulossopimuskaudella 2014 – 2015 keskimääräiseksi käsittelyajaksi tulisi saada alle 6 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ja sen kehittäminen ovat toimintakertomuksen ja muun aineiston perusteella tuottaneet hyvän tuloksen toimintavuodelta 2013 (arvosana 4). (Arviointiasteikko 5-1; 5=erinomainen, 4=hyvä tulos, 3=tydyttävä tulos, 2=välttävä tulos, 1=heikko tulos)

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä valmisteluryhmässä sekä vakuutusosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan tulosohtoryhmässä 3.6.2014 ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on antanut siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastus-

kertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Valtiovarainministeriölle annetussa hallinnonalan tuloksellisuuskertomuksessa tyydyttäväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toiminnan tavoite on edistää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskeissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan lautakunnan päätöksistä vakuutusoikeuden muutosprosentin, kanteluiden määrän osalta sekä lisäksi käsittelyajan osalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Kuukausitasolla tarkasteltuna käsittelyaika on laskenut joulukuun 2012 tasolta joulukuun 2013 loppuun mennessä yhteensä 1,4 kuukautta. Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on edelliseen vuoteen verrattuna lyhentynyt. Vuonna 2012 luku oli 9,7 kuukautta ja vuoden 2013 luku oli 8,3 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Käsittelyaikojen lyhentäminen ja siten muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen on ollut tärkein tavoite. Lyhentyneiden käsittelyaikojen myötä on ratkaisemattomien valitusten määrää pystytty vähentämään vuoden 2013 aikana 2 429 asialla ja vuoden lopussa vireillä olevien asioiden kokonaismäärä oli 12 462 kappaletta. Valituksia vähentäviä toimenpiteitä jatketaan suunnitelmien mukaisesti edelleen vuoden 2014 aikana.

Oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluiden määrä pysyi vähäisenä, kun niitä tehtiin vuonna 2013 ainoastaan 3 kappaletta, ja määrää voidaan pitää pienenä verrattuna lautakunnan asiamääriin.

Vakuutusoikeuden ratkaisuissa muutosprosentti oli vuonna 2013 keskimäärin 10 prosenttia, joka on pienempi kuin vuonna 2012 ja on alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen. Valtaosa kanteluista koski lautakunnan pitkää käsittelyaikaa. Tältä osin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ylitti tavoitteen. Koska ylemmän asteen muutospäätöksissä ja kanteluihin annetuissa vastauksissa ei ole mainittu lautakunnan päätösten perusteluja, niin tästä voidaan päätellä, että lautakunnan päätösten laatua on pidettävä hyvänä.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan taloudellisuustavoitteeksi asetettiin vuodelle 2013 se, että päätöksen hinta on 203 euroa. Toteutunut valitusratkaisun kustannus oli 194 euroa. Lautakunnan voidaan katsoa täyttäneen tulostavoitteensa erinomaisesti. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tuottavuutta mitataan ratkaisuina henkilötyövuotta kohden. Tulossopimuksessa työn tuottavuuden tavoit-

teeksi asetettiin 403 ratkaisua henkilötyövuotta kohden. Tuottavuudelle asetettu tavoite toteutui hyvin, kun lautakunta ratkaisi 403 valitusasiaa henkilötyövuotta kohden.

Vuoden 2013 osalta arvioitiin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saapuvan noin 22 000 valitusasiaa. Vuonna 2013 lautakuntaan saapui 20 910 valitusasiaa, mikä on 268 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2012.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulostavoitteena oli käsitellä 23 000 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2013 yhteensä 23 339 valitusasiaa, joka on 2 429 enemmän kuin uusia saapui. Ratkaisuprosentti vireille tulleista asioista oli 112. Ratkaisumäärätavoite oli edellistä vuotta alhaisempi, kuten myös ruuhkanpurkuun käytettävissä olleet lisäresurssit.

Palvelukyvyn ja suoritteiden laadun osalta lautakunnalle oli asetettu tavoitteeksi käsittelyajan lyhentäminen 7 kuukauteen vuonna 2013. Vuoden 2013 keskimääräinen käsittelyaika oli 8,3 kuukautta eikä tulostavoitetta aivan saavutettu. Kuukausikohtaisesti tarkasteltuna lautakunnan käsittelyaika laski vuoden 2012 joulukuun yhteensä 8,9 kuukaudesta (271 päivää) 2013 joulukuun yhteensä 7,6 kuukauteen (234 päivää). Käsittelyaikatavoitteeksi joulukuun 2013 osalta oli asetettu yhteensä 6 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan henkilöstön koko vaihteli vuoden 2013 aikana virkavapauksien sekä vaihtuvuuden mukaan ja oli vuoden lopussa 59. Vuonna 2013 lautakunnassa ei ollut enää lainkaan työntekijöitä työelämävalmennus- tai työharjoittelusopimukseen perustuvassa toimenpiteessä. Henkilötyövuosia kertyi vuoden aikana yhteensä 58.

Henkilötyövuosien määrä laski edellisestä vuodesta, ja työntekijöiden vaihtuvuus väheni merkittävästi. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa oli vuonna 2013 tavoitteena, että määräaikaisten työntekijöiden osuus koko henkilöstöstä olisi alle 30 prosenttia. Määräaikaisten työntekijöiden osuus laski vuoden 2012 yli 30 prosentista 20,3 prosenttiin. Määräaikaisten työntekijöiden osuutta koskeva tulostavoite täyttyi siten erinomaisesti.

Vuoden 2013 aikana lautakunnassa päivitettiin henkilöstö- ja koulutussuunnitelman, tasa-arvosuunnitelman, työsuojelun toimintaohjelma vuosille 2014 – 2016 sekä työterveyshuollon toimintasuunnitelma vuosille 2014 – 2016.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa toteutettiin marraskuussa 2013 työtyytyväisyyskysely (VMBaro-kysely). Lautakunnan vuoden 2013 kokonaisindeksi työtyytyväisyyskyselyssä oli 3,43. Tulos parani vuodesta 2012, jolloin se oli 3,16. Valtion kokonaisindeksi vuonna 2013 oli 3,42. Lautakunnan tavoitteena oli vuonna 2013, että työtyytyväisyyttä kuvaava kokonaisindeksi ylittäisi valtion keskitason. Työtyytyväisyydelle asetetun tavoitteen voidaan katsoa täyttyneen hyvin.

Henkilöstön keskimääräinen sairauspoissaolojen määrä pysyi vuoden 2012 tasolla ja oli vuonna 2013 keskimäärin 7,1 päivää henkilötyövuotta kohden, joten tältä osin lautakunta saavutti tavoitteensa. Henkilöstön osaamisesta on huolehdittu järjestämällä koulutusta. Koulutuspäiviä toteutui 3/htv, mikä on tulostavoitteen mukainen määrä.

Vuoden 2013 aikana sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa yksikään työntekijä ei jäänyt eläkkeelle tai työkyvyttömyyseläkkeelle.

3. VTV:n ja muiden tarkastusten huomiot

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tilinpäätös on raportoitu osana sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöstä ja tilintarkastuskertomus sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta sisältyy tilintarkastuskertomukseen sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2013. Valtiontalouden tarkas-

tusviraston 23.4.2014 päivätyssä tilitarkastuskertomuksessa sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2013 ei ollut huomautettavaa.

Toimintakertomus on hallintojaoston hyväksymä. Toimintakertomuksen raportointi on ollut pääosin kattavaa ja selkeää.

4. Toimenpiteet

4.1. Virastolle/laitokselle ehdotetut toimenpiteet

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan työprosesseja on tuloksellisesti kehitetty vastaamaan tarvetta käsittelyajan lyhentämiseen. Käsittelyaika on vieläkin liian pitkä kun otetaan huomioon etuuksien merkitys edunhakijoille. Vuonna 2014 lautakunnassa käynnistyy sähköisen asianhallinnan projekti, jonka tarkoituksena on uudistaa ja kehittää lautakunnan työprosesseja.

Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulosten kohentamiseksi:

- asioiden keskimääräistä käsittelyaikaa tulee edelleen lyhentää, jotta tulossopimuskauden 2012–2015 tavoite, alle 6 kuukautta, toteutuu
- käsittelemättömien valitusten ruuhkaa pitää edelleen purkaa, jotta käsittelyaikatavoitteet toteutuisivat.

4.2. STM:n toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää yhdessä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan kanssa asianhallintaprosessia siten, että valitusten käsittelyssä päästäisiin kokonaan sähköiseen toimintaan.

Toimenpiteet, joita ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintaedellytykset voisivat parantua:

- Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla jatketaan vuonna 2013 valtiovarainministeriön kanssa sovittuja lainmuutoksia sekä valmistellaan muita toimenpiteitä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentämiseksi.
- Ministeriön vakuutuslääkärijärjestelmää kehittänyt työryhmä on saanut työnsä päätökseen vuoden 2013 lopussa. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa parantaa etuudenhakijoiden osallisuutta päätöksissä ja lisätä kansalaisten tietoutta sosiaalivakuutusetuuksien määräytymisperusteista. Työryhmän työn myötä toteutettavien muutosten toteutuessa, näillä lienee suotuisa vaikutus myös muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määriin ja muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeri

Paula Risikko

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Peruspalveluministeri
Tarkastuspäällikkö

